

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทวงถามหนี้ตาม

พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558¹

กฤติยา เนติเจริญกุล²

ในปัจจุบัน พบว่าสังคมไทยยังมีการติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหนี้ผู้ทวงถามหนี้ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมและละเมิดสิทธิของลูกหนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการคุกคาม การขู่เข็ญ การใช้กำลัง ประทุษร้าย การทำให้อับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง และการสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ลูกหนี้และบุคคลอื่น อันส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 พบว่ายังมีสภาพปัญหาที่ไม่สอดคล้องกับสังคม และไม่ใช่วิธีการที่สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยสามารถแยกสภาพปัญหาออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามคำว่า “ผู้ให้สินเชื่อ” ที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 มาตรา 3 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ผู้ให้สินเชื่อ” หมายความว่า “ (1) บุคคลซึ่งให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ...” ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ให้สินเชื่อตามกฎหมายฉบับนี้ อาจหมายถึงเจ้าหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ให้สินเชื่อก็ได้ โดยเจ้าหนี้ผู้ให้สินเชื่อจะต้องเป็นเจ้าหนี้ที่ให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้เป็นทางการค้าปกติเท่านั้น กล่าวคือ ต้องประกอบธุรกิจในการให้สินเชื่อ ดังนี้ เจ้าหนี้ที่ไม่ได้ให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้เป็นทางการค้าปกติ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งการให้นิยามคำว่า “ผู้ให้สินเชื่อ” โดยหมายถึง “บุคคลซึ่งให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ” นั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดไว้แคบเกินไป ย่อมทำให้เกิดช่องว่างแห่งกฎหมาย ไม่ครอบคลุมถึงเจ้าหนี้อื่นๆ ที่ไม่ได้ให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้เป็นทางการค้าปกติ อันส่งผลทำให้ไม่อยู่ในขอบเขตของคำว่าผู้ทวงถามหนี้ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปด้วย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในกรณีเจ้าหนี้ซึ่งมิใช่ผู้ให้สินเชื่อในทางการค้าปกติ กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ก็จะส่งผลทำให้ลูกหนี้ที่ได้รับความเสียหายจากการทวงถามจากเจ้าหนี้เหล่านี้ไม่ได้รับความคุ้มครองไปด้วย

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทวงถามหนี้ตาม พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักติกง และ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดเรื่องช่วงเวลาและจำนวนครั้งในการติดตามทวงถามหนี้ บพัญญูมาตรา 9(2) แห่งพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 กำหนดให้ เจ้าหนี้สามารถติดต่อหรือติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ได้ทุกวัน โดยวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.00 นาฬิกา ถึงเวลา 20.00 นาฬิกา แม้จะเป็นวันหยุดราชการก็ยังสามารถติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ได้ ตั้งแต่เวลา 8.00 นาฬิกา ถึงเวลา 18.00 นาฬิกา ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ช่วงเวลาของการทวงถามหนี้ในวันหยุดราชการ เป็นการไม่เหมาะสม เป็นการรบกวนสิทธิความเป็นส่วนตัวของลูกหนี้เกินควร ซึ่งขัดกับหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำความผิดเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำได้...” ถือเป็นหลักในการคุ้มครองลูกหนี้ ในการที่ลูกหนี้จะต้องไม่ถูกติดตามทวงถามหนี้อันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวและครอบครัว

แต่หากพิจารณาบทบัญญัติในเรื่องนี้ ในมุมมองของเจ้าหนี้ผู้ติดตามทวงถามหนี้ อาจจะมีลูกหนี้บางกลุ่ม เช่น พนักงานโรงงานที่ทำงานกะกลางคืน หรือผู้ทำงานอาชีพอิสระที่ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ก็อาจทำให้เจ้าหนี้ไม่อาจติดตามทวงถามหนี้ในกำหนดเวลาตามกฎหมายได้ กรณีเช่นนี้ ควรที่จะต้องกำหนดเพิ่มเติมช่วงเวลา ว่าช่วงเวลาใดที่สามารถติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้กลุ่มนี้ หรืออาจมีการกำหนดข้อยกเว้นแห่งกฎหมายไว้ เช่น ยกเว้นกรณีผู้ทวงถามหนี้และลูกหนี้ได้ตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าให้ติดตามทวงถามในช่วงเวลาอื่นได้ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 ไม่มีความยืดหยุ่น ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งอาจไม่ได้ให้ความสำคัญธรรมกับทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้เท่าที่ควร

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการเยียวยาความเสียหายจากการติดตามทวงถามหนี้ ประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาทำการศึกษานี้ เป็นประเด็นปัญหาเฉพาะมาตรการในการเยียวยาความเสียหาย ตามบทลงโทษทางอาญา มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดไว้ว่า บุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา 11 (1) หรือมาตรา 12 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งการทวงถามหนี้อันเป็นความผิดตามมาตรา 41 นี้ ถือเป็นกระทำความผิดที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างรุนแรง อันก่อให้เกิดซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อทั้งร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง ทรัพย์สินของลูกหนี้หรือของผู้อื่น หรือกรณีเป็นการกระทำความผิดอาญาที่เป็นความผิดต่อรัฐ มีลักษณะที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง ทำให้เกิดผลกระทบและสร้างความเสียหายต่อทั้งปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก

แต่หากพิจารณาบทกำหนดโทษทางอาญาตามมาตรา 41 จะเห็นได้ว่า มีการกำหนดโทษกรณีที่ผู้ทวงถามหนี้ทำการฝ่าฝืนจะมีความผิดทางอาญาต้องระวางโทษจำคุกและโทษปรับเท่านั้น โดยมีได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ทวงถามหนี้ซึ่งใช้ค่าเสียหายตามจริงหรือค่าเสียหายเพิ่มเติมต่อลูกหนี้แต่อย่างใด กล่าวคือ ไม่มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งให้แก่ลูกหนี้ ส่งผลให้ลูกหนี้ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามที่ควรจะได้รับ แต่หากจะเรียกร้องค่าเสียหายจากเจ้าหนี้ผู้ทวงถามหนี้กลับต้องไปฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งเองต่างหาก ทำให้เสียเวลา และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ ทำให้ลูกหนี้เสียเปรียบและไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร

ประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับข้อห้ามในการแจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้ บทบัญญัติมาตรา 8 (2) แห่งพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 กำหนดว่า “ห้ามแจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้ เว้นแต่ในกรณีที่บุคคลอื่นนั้นเป็นสามีภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของลูกหนี้ และบุคคลดังกล่าวได้สอบถามผู้ทวงถามหนี้ถึงสาเหตุของการติดต่อให้ผู้ทวงถามหนี้ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ได้เท่าที่จำเป็นและตามความเหมาะสม” ดังนั้น หากบุคคลเหล่านั้น ไม่ได้สอบถาม เจ้าหนี้ผู้ทวงถามหนี้ก็จะเปิดเผยความเป็นหนี้ของลูกหนี้ไม่ได้เลย ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติที่เคร่งครัดจนเกินไป ทำให้เจ้าหนี้ผู้ทวงถามหนี้ปฏิบัติงานได้ยากขึ้น ทั้งนี้ ในด้านของเจ้าหนี้ผู้ทวงถามหนี้อาจทำให้เกิดปัญหาบางประการ เช่น ในกรณีที่ลูกหนี้เสียชีวิต หน้าที่ความรับผิดชอบในการชำระหนี้ซึ่งตกทอดสู่กองมรดก หากสามีภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของลูกหนี้ไม่อาจทราบถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้ ก็อาจส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้ในการได้รับชำระหนี้ และส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิฟ้องร้องทางศาลในการที่จะฟ้องร้องให้ทายาทชำระหนี้ ย่อมกระทำได้ยากขึ้น

จากการศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามคำว่า “ผู้ให้สินเชื่อ” ที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายทวงถามหนี้ เห็นควรแก้ไขบทนิยามคำว่า “ผู้ให้สินเชื่อ” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 โดยแก้ไขใหม่เป็น “ผู้ให้สินเชื่อ” หมายความว่า (1) บุคคลซึ่งให้สินเชื่อแก่บุคคลอื่น หรือ...” ทั้งนี้เพื่อให้ ลูกหนี้ทุกคนควรได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายเดียวกันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน..” ที่รัฐจะต้องให้การรับรองคุ้มครองประชาชนตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทนิยามในเรื่องผู้ให้สินเชื่อ ให้มีการขยายครอบคลุมไปถึงเจ้าหนี้ผู้ให้สินเชื่อที่ไม่ใช่ผู้ให้สินเชื่อในทางการค้าปกติด้วย เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงถามหนี้ที่กว้างมากขึ้น ซึ่งลูกหนี้ทุกคนควรจะต้องได้รับความคุ้มครอง

ตามกฎหมายจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมเนียมเช่นเดียวกัน ไม่ว่าเจ้าหนี้จะเป็นผู้ให้สินเชื่อ ในการคำปктиหรือไม่ก็ตาม

2. ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดเรื่องช่วงเวลาและจำนวนครั้งในการติดตามทวงถามหนี้ เห็นควรปรับปรุงแก้ไข มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 โดยกำหนดให้ผู้ทวงถามหนี้ ติดต่อกับลูกหนี้ได้ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยติดต่อได้ตั้งแต่เวลา 08.00 นาฬิกา ถึงเวลา 20.00 นาฬิกา เท่านั้นและไม่ให้ผู้ทวงถามหนี้ติดต่อกับลูกหนี้ในวันหยุดราชการ อีกทั้งควรเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ผู้ทวงถามหนี้และลูกหนี้สามารถกำหนดช่วงเวลาในการติดต่อทวงถามกันได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของลูกหนี้ ไม่ก่อการรบกวน และสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ลูกหนี้ จนเกินไป อันเป็นการเคารพสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ และเพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการเยียวยาความเสียหายจากการติดตามทวงถามหนี้ ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติ โดยบัญญัติเป็น มาตรา 41/1 กำหนดให้ “บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 11 (1) หรือมาตรา 12 (1) ต้องชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการนั้นแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย รวมทั้งค่าเสียหายอื่นๆ ที่ศาลกำหนด” ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการติดตามทวงถามหนี้โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ให้ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายและได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ทั้งนี้ โดยไม่ต้องไปฟ้องร้องเป็นคดีในทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายจากผู้ทวงถามหนี้ที่กระทำละเมิด ต่อตนอีกต่างหาก

4. ปัญหาเกี่ยวกับข้อห้ามในการแจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้ เห็นควรแก้ไขโดยตัดข้อความใน มาตรา 8(2) ออก และแก้ไขใหม่เป็น “ห้ามแจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้ เว้นแต่ในกรณีที่บุคคลอื่นนั้นเป็น สามีภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของลูกหนี้ ให้แจ้งไปยังบุคคลดังกล่าวได้โดยให้ผู้ทวงถามหนี้ชี้แจง ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ได้เท่าที่จำเป็นและตามความเหมาะสม” เนื่องจาก ผู้ศึกษาเห็นว่า การเปิดเผยเกี่ยวกับความเป็นหนี้ ให้กับสามีภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของลูกหนี้ นั้นควรจะสามารถเปิดเผยได้ เพราะบุคคลเหล่านั้นมีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับลูกหนี้โดยตรง จึงเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องรอให้บุคคลเหล่านั้นถามถึงสาเหตุของการติดต่อ ควรให้แจ้งถึงความเป็นหนี้ได้เลย เพื่อไม่เป็นการกำหนดภาระขั้นตอนในการติดตามทวงถามหนี้ แก่เจ้าหนี้เกินควร ทำให้เจ้าหนี้มีโอกาสได้รับชำระหนี้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “กฎหมายติดตามทวงหนี้อย่างเป็นธรรม : กฎหมาย
ความหวังของลูกหนี้”, 2557.
- ปวิศ หวังพินิจกุล. “การคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงถามหนี้.” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.